

Täysistunto

Tiistai 11.6.2024 klo 14.01—20.50

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättävän työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyk-
siin erillinen palkkaraja, jonka taso määritellään valtioneuvoston asetuksella. Palkkaraja on tarkoitus asettaa asetuksella 1 600 euroon kuukaudessa. Asetettava palkkaraja koskee ainoastaan työntekijän oleskelulupaa eikä kaikkia työnteon perusteella myönnettäviä oleskelulupia. Työntekijän oleskelulupa on yleislupa, jota tulee hakea suurimpaan osaan am-
mateista. Esityksellä ei ole vaikutuksia muilla perusteilla myönnettäviin oleskelulupiin, kuten kausityöntekijöihin tai perheen yhdistämisen tulorajoihin.

Esitys tukee myös hallituksen tavoitetta lisätä kokoaikatyön määrää Suomessa. 1 600 euron tuloraja on linjassa työehtosopimusten kokoaikaisesta työstä maksettavien vähim-
mäispalkkojen kanssa monilla aloilla, joilla tarvitaan työperusteista maahanmuuttoa. Ny-
kyään työntekijän oleskeluluvan vaatimuksena on työehtosopimuksen mukainen palkka tai toimeentuloedellytyksen alaraja eli noin 1 400 euroa kuukaudessa. Jatkossakin palkan tu-
lee olla työehtosopimuksen mukainen, mutta 1 600 euroa olisi kuitenkin alaraja, jota pie-
nemmillä palkalla työntekijän oleskelulupaa ei voitaisi myöntää.

Arvoisa puhemies! Osana vastuullista työvoiman maahanmuuttoa tulee varmistaa, että Suomeen töihin tulevat saavat työstä palkkaa, jolla tulee Suomessa toimeen. Maahanmuu-
ton tulee vahvistaa julkista taloutta ilman, että työvoiman saatavuus vaarantuu. Tavoitteen-
a on lisätä kokoaikatyön määrää ja parantaa työntekijän asemaa niin, että maahan saapu-
villa työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

14.48 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tavoitetila on aivan oikea. Pidän kannatettavana sitä, että Suomeen töihin tuleva pystyy to-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

siasiallisesti elättämään itsensä tekemällään työllä. Tärkeää on sekin, että työsuhteen asianmukaiset ehdot myöskin palkkauksen osalta pystytään varmistamaan. Jokaiselle on maksettava työstään vähintään työehtosopimuksen mukaista palkkaa, ja myöskin hallituksen esityksen tavoite kokoaikaisen työn lisäämisestä on perusteltu, ja tähän suuntaan on hyvä kulkea.

Tässä hallituksen esityksessä kuitenkin näiden hyvien ja kannatettavien tavoitteiden jälkeen kysymyksiä herättää siihen sisältyvä asetuksenantovaltuutus. Mikäli jatkossa työntekijän oleskeluluvan tulorajan taso jätetään vain asetuksella määriteltäväksi, voi olla vaarana ennakoimattomuus, jos aina kukin hallitus ryhtyy omista lähtökohdistaan säätämään tätä asetusta eikä tämä määrittely tänne eduskuntaan sitten tulisi, kuten tällä hetkellä.

Kysyisinkin vastuuministeriltä: miten hallitus aikoo varmistaa sen, että asetuksella jatkossa annettava työntekijän oleskeluluvan tuloraja myös perustuu koviin tosiasioihin, arvioon työmarkkinoiden tilanteesta ja tarpeista, ja on kaikilta osin tarkoituksenmukainen eikä perustu esimerkiksi kunkin hallituksen poliittisiin päämääriin tai painotuksiin? Tähän asiaan on hyvä saada lisävaloa ja selkeyttä, kun tätä hallituksen tavoitteeltaan ihan oikeasuuntaista esitystä ryhdytään täällä eduskunnassa käsittelemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.50 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! On sinänsä erittäin hyvä, että selkeytetään tätä oleskeluluvan saamiseen liittyvää tulorajaa, ja tässä tämä 1 600 euron esitys on sikäli mallittainen, että se nostaa vain hieman tätä nykyistä rajaa. Itse tällä muutoksella yritetään turvata myöskin se, että kun työntekijä saapuu maahan, niin hän saisi säälliset työehdot ja säällisen palkkatason. Se on tässä erittäin hyvä asia, että sitä tässä haetaan. Tässä ei ole käytetty ihan kaikkia keinoja, joilla voidaan valvoa tätä: tällainen henkilö, joka maahan tulee, ei oikein tiedä kaikkia oikeuksiaan, niin että tässä olisi voitu käyttää lisäkeinoja myöskin alipalkkauksen kriminalisointia ja järjestöjen kanneoikeutta, jolloin olisi voitu turvata näitten ihmisten tilannetta, jotka eivät oikein itse tiedä, vielä nykyistä paremmin.

Se, mikä tässä minua erityisesti mietityttää, on tämä asetuksenanto liittyen palkkarajan säätämiseen. Sinänsä sillä, että se seuraisi sitä tilannetta, voi olla hyvä peruste, mutta toisaalta sitä olisi voitu myöskin erilaisilla palkkaindeksillä ja muilla laittaa ja sillä lailla sitoa sen kehityksen ja sen noston tulevaisuuteen, koska sitäkin pitää tehdä.

Toinen asia, joka tässä pitää katsoa: Kun tässä esityksessä on myös työehtosopimukseen verrattu näitä minimipalkkoja eräillä aloilla, niin nekin varmasti työehtosopimuskierron aikana muuttuvat ja niitä tasojä pyritään nostamaan, ja tämän rajan pitäisi elää myös niitten yhteydessä. Toivoisinkin, että jos tämä asetuksenanto tässä menee tällä tavalla eteenpäin, niin sitten myöskin kolmikantaisesti ja työmarkkinajärjestöjen kanssa yhdessä katsotaan, mikä kulloinkin olisi se oikea raja.

Sitten täällä on aika mielenkiintoinen yksityiskohta, joka liittyy siihen, että työvoimatilanne ratkaisee tätä rajaa, joka sitten taas avaa tätä sillä tavalla, että voiko tästä tulkita niin, että silloin kun on työttömyyttä, niin rajaa nostetaan ylös, ja sitten kun on hyvä työllisyys muuten, niin rajaa voidaan laskea. Tämä on se, mikä tästä esityksestä ei oikein selviä. Sitten, arvoisa puhemies, tässä ei myöskään kerrota sitä, kuinka usein tätä rajaa tarkistetaan. Toivoisin, että nyt kun valiokuntakäsittelyssä tätä tehdään, niin myöskin tälle alueelle annetaan joitain ohjeita ja muutenkin selkeytetään tätä asetuksenantoa, mikä tässä hallituksen esityksessä on. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Kysyn tässä kohdassa, nousiko edustaja Werning ylös pyytääkseen vastauspuheenvuoroa. [Paula Werning: Kyllä!] Mikäli kyllä, niin emme avaa nyt debattia. Puhujalista on siinä määrin lyhyt. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.53 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan työperusteinen maahanmuutto on Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kannalta erittäin tärkeää. Työperäisen maahanmuuton on vahvistettava julkista taloutta. Työperäinen maahanmuuttaja tulee Suomeen nimenomaan töihin. Meidän onkin kyettävä varmistamaan, että Suomeen saapuvat maahanmuuttajat ovat aidosti työllistyviä ja osaavia ammattilaisia, jotka voivat yhteiskuntaamme vahvistaa. Sen sijaan matalapalkka-aloille työllistyvät, saati sitten henkilöt, jotka eivät työllisty ollenkaan, ai-noastaan rasittavat yhteiskuntaamme peruspilareita ja kantokykyä kokonaisuudessaan. Maahanmuuttaja, joka ei omalla palkallaan tule toimeen, ei suinkaan vahvista julkista talouttamme, vaan päinvastoin rasittaa sosiaalijärjestelmäämme yhä entisestään. Meidän on keskitettävä resurssimme ja energiamme sellaisten maahanmuuttajien houkuttelemiseen, jotka todella voivat ja haluavat työllistyä Suomessa ja joilla on tarvittavat taidot ja osaaminen suomalaisten työmarkkinoiden tarpeisiin. Hallitusohjelman mukaan työntekijän oleskeluluvan tulorajaa tullaankin nostamaan siten, että se on alakohtainen työehtosopimuksen minimi, kuitenkin vähintään 1 600 euroa kuukaudessa.

Meidän on oltava realistisia ja tarkkanäköisiä työperäisen maahanmuuton suhteen. Talouskasvun ja palveluiden turvaamiseksi tarvitsemme maahanmuuttajia, jotka tuovat mukanaan sellaista osaamista ja työvoimaa, jolle on kysyntää. Työperäinen maahanmuutto ei saa olla pelkkä kaunis sana hallitusohjelmassa, vaan sen on näyttävä konkreettisenä tuloksena työmarkkinoilla ja julkisen talouden vahvistumisena. Tällä tavoin varmistamme, että maahanmuuttopolitiikkamme tukee yhteiskuntaamme kestävästä kehitystä ja hyvinvointia eikä luo uusia ongelmia ja rasitteita.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta ilman, että palkkarajan asettaminen rajoittaisi liikaa työvoiman saatavuutta. Palkkarajan asettamisella pyritään rajoittamaan maahanmuuttoa niille aloille, joilla palkka jää kuukausitasolla alle 1 600 euron. Esityksen päämääränä onkin varmistaa, että maahan saapuvilla työntekijöillä on todellinen mahdollisuus elättää itsensä ansaitsemallaan palkalla ja samalla saada koko-aikatyön määrää Suomessa lisättyä.

Kuten jo todettu, Suomi tarvitsee sellaisia maahanmuuttajia, joilla on aito halu ja kyky työllistyä suomalaisilla työmarkkinoilla. Sen sijaan maahanmuuttajat, joiden edellytykset Suomeen työllistymisessä ovat olemattomat tai jotka työllistyvät vain matalapalkka-aloille, ovat jälleen uusi ylimääräinen taakka yhteiskuntaamme harteille. Jos Suomeen tullaan, niin silloin tullaan tekemään töitä ja elättämään itsensä työstä saatavalla palkalla.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää kirjauksen siitä, että oleskelulupien tulorajojen korottamista selvitetään nopealla aikataululla. Selvityksessä tarkastellaan työperäisten oleskelulupien tulorajojen vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ja julkiseen talouteen. Tämä hanke toteutetaan lakihankkeista erillisenä selvitystyöhankkeena yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, sisäministeriön ja valtiovarainministeriön kesken. Selvityksen keskeiset löydökset ovatkin olleet hyödynnettävissä tämän hankkeen vaikutusarviossa.

Työperäinen maahanmuutto on osaratkaisu julkisen taloutemme tilan vakauttamiseen ja korjaamiseen. Meidän on kuitenkin kyettävä varmistamaan, ettei työperäinen maahan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

muutto rasita julkista talouttamme yhä entisestään. Täten voimme rakentaa vahvemman ja kestävämmän Suomen kaikille kansalaisillemme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

14.58 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Esityksellä tavoitellaan, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaisi julkista taloutta ilman, että palkkarajan asettaminen rajoittaisi liikaa työvoiman saatavuutta. Vaikka tämä tavoite on sinänsä hyvä, hallituksen valitsema toteutustapa asetuksenantovaltuudesta pitää vielä käydä huolellisesti läpi valiokuntakäsittelyssä asiantuntijoita kuullen.

Olisi tärkeää tietää, miten hallitus varmistaa, että tulorajaksi määritelty taso perustuu varmasti ajantasaiseen tietoon ja tasapaino julkisen talouden vahvistamisen ja työvoiman saatavuuden välillä onnistutaan säilyttämään. Työvoiman saatavuus on jo nyt monella alalla kriittisen vaikeaa, mutta totta kai on tärkeää varmistaa, että palkalla tulee toimeen. Se, että palkka on riittävä, vähentää myös työperäisen hyväksikäytön riskejä. Olemme esittäneet muun muassa alipalkkauksen kriminalisointia ja järjestökanneoikeutta, joten nämä olisi myös hyvä ottaa huomioon työelämää koskevissa muutoksissa.

Arvoisa puhemies! Esitys koskisi myös jatkolupia kolmen kuukauden viiveellä voimaantulosta, vaikka henkilö olisi saapunut maahan jo nykyisen toimeentuloedellytyksen aikana. Tämä asetelma on epäoikeudenmukainen, sillä kolme kuukautta on usein liian lyhyt aika uusien, paremmin palkattujen töiden löytämiseen.

Tämä esitys aiheuttaa myös negatiivisia lapsivaikutuksia. Huolestuttavaa on se, että esityksellä voisi olla vaikutuksia sellaisiin lapsiin, joiden huoltaja ei enää saisi jatkolupaa joutuessaan 1 600 euron tulorajan asettamisesta. Palkkaraja on esityksen mukaan luvan saamisen ehdoton edellytys, eikä siitä voida poiketa. Silloinhan tämä tarkoittaisi, että lapsi joutuisi poistumaan maasta perheensä kanssa ja asettumaan uudelleen entiseen kotimaahansa. Tämä ei ole yhdenkään lapsen kannalta kohtuullista. Kysyisinkin ministeriltä: miten näitä lapsivaikutuksia otetaan huomioon esityksen edetessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

15.00 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on saatava työstään elämiseen riittävä palkka, myös silloin, kun työntekijä työskentelee oleskeluluvalla. Me tuemme kaikkia tavoitteita työntekijöiden toimeentulon parantamiseksi, ja tämä esitys ei itse asiassa olisi tarpeen, jos Suomessa säädettäisiin kaikkien työntekijöiden vahvemmassa turvasta minimipalkkalailla, kriminalisoitaisiin alipalkkaus ja tehtäisiin matalapalkka-aloille tasa-arvokorotukset. Reilut työehdot kuuluvat kaikille. On kyettävä varmistamaan, ettei uusi palkkavaatimus johda Suomessa jo työskentelevien osalta kohtuuttomiin tilanteisiin. Ei kai ole kuitenkaan tarkoitus ajaa ihmisiä työttömiksi ja sellaiseen taloudelliseen tilanteeseen, jossa he eivät kykene selviämään.

Esitys voi, ikävä kyllä, myöskin estää kolmansien maiden työntekijöiden palkkaamisen niillä aloilla, joilla osa-aikatyö on tavallista. Monet niistä ammateista, joissa tulorajat vaikeuttaisivat työntekijöiden maahanpääsyä, voidaan määritellä työvoimapulasta tai kohtaanto-ongelmasta kärsiviksi ammateiksi. Vuonna 22 tavallisimmat ammattiryhmät, joissa palkat oleskelulupahakemuksessa ovat jääneet alle 1 600 euroon kuukaudessa, ovat yhdistetyn maan- ja vihannesviljelyn tai puutarhanhoidon ynnä muun harjoittajat, lentoemän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

nät, purserit, puutarhurit, kasvihuoneviljelijät, kasvihuonetyöntekijät. Myös esimerkiksi hitsaajat, putkiasentajat, toimisto- ja laitossiivoajat, metsätalouden avustavat työntekijät ja eläinten kasvattajat ovat jääneet tämän palkkarajan alle.

Työnantajilla on jatkossa käytännössä mahdollisuus palkata ulkomailta matalammin palkatuille aloille ainoastaan kokoaikaista työvoimaa. Tämä voi johtaa eriarvoiseen tilanteeseen, jossa myöskin Suomen kansalaisia, EU-kansalaisia ja kolmannen maan kansalaisia, joiden maassaoloperuste ei ole riippuvainen työstä vaan esimerkiksi opiskelijan oleskelulupa, palkataan esimerkiksi majoitus- ja ravitsemusalalla ja kaupan alalla osa-aikaisiin työsuhteisiin, jos on epävarmaa, kuinka paljon työtä työnantajalla on tarjota.

Aiempien vuosien toteumien perusteella palkkarajan asettaminen rajoittaisi työvoiman saatavuutta noin 120—250 henkilöllä vuodessa, mikäli tulorajaa nostettaisiin ansiotasoindeksiä vastaavasti. Mikäli palkkaraja ei nousisi ansiotasoindeksin mukaisesti, sen merkitys katoaisi vuoteen 29 mennessä.

Lakiin on lisätty lausuntojen perusteella kolmen kuukauden siirtymäsäännös jatkoluopien kohdalla. Kohtuuttomien tilanteiden estämiseksi ja Suomessa jo työntekijän oleskeluvalla olevien tilanteen turvaamiseksi voisi kuitenkin olla tarpeen, että uutta tulorajaa sovellettaisiin vain uusiin oleskelulupahakemuksiin tai että se tulisi jatkolupahakemusten osalta voimaan ehdotettua myöhemmin. Samalla tulisi kuitenkin varmistaa reilujen työehtojen toteutuminen myös heille.

Esityksellä ei näytä olevan kyllä merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen, koska palkkarajan arvioidaan rajoittavan varsin pienen ihmismäärän maahantuloa ja kyseisten henkilöiden keskimääräinen vuosivaikutus julkiseen talouteen elinkaaren yli arvioidaan varsin vähäiseksi. Palkkarajaa sovelletaan vain työntekijän oleskelulupaan. Sillä ei ole vaikutusta kausityöntekijöihin, kun puhutaan laista kolmansien maiden kansalaisten maahan-tulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten, eikä erityisasian-tuntijoihin — ulkomaalaislain 73 § — tai muihin työnteon perusteella myönnettäviin oleskelulupiin.

Toivottavaa on, että muutos johtaisi aidosti palkkojen nousuun. Jos näin ei käy, voi esitys lisätä edelleen paperittomuutta ja epävarmuutta Suomessa jo olevien kohdalla. Luonnoksesta lausunnon antaneiden mukaan olisi tärkeää arvioida, että poikkeaminen palkkarajasta esim. yhdenvertaisuuden tai lapsen edun toteutumiseksi olisi mahdollista. Nyt näin ei käytännössä ole, vaikka ulkomaalaislain 6 §:ssä vaaditaankin ottamaan asioissa huomioon lapsen etu. On riski, että muutoksesta seuraa lainsäädännön kiertämistä esimerkiksi naamioimalla työsuhde yritystoiminnaksi, ja yritykset voivat myös osittain siirtyä ostamaan työtä alihankintana muilta yrityksiltä, jotka voivat lähettää työvoimaa toisesta EU-jäsenvaltiosta.

Toivottavasti ministeri Satonen suhtautuu avoimesti siihen ajatukseen, että tässä eduskunnassa voitaisiin vielä katsoa näitä kokonaisuuksia tarkalla haavilla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on erittäin tärkeä ja erittäin ajankohtainen. Uskon kyllä vahvasti, että hyvin tuntemani ministeri Arto Satonen ottaa tämän vakavasti ja hän paneutuu näihin edustaja Kyllösenkin esille nostamiin ongelmiin huolellisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Sehän on tosiasia, että tänäkin päivänä meillä hoitoalalla on valtava työvoimapula. Ihan kotikunnassani Ilomantsissa, vaikka se aika pitkän matkan päässä tästäkin paikasta on... Tänä aamuna taas tuli havaittua se, kun GPS-häirinnän takia lentokone ei lentänyt — kävi Joensuun päällä kyllä näytöslennon tekemässä, mutta tuli sitten takaisin. Matka junalla kestää tänne turkasen pitkään. Mutta siitäkin huolimatta, arvoisa puhemies, siellä on Aasian alueelta tulleita nuoria ihmisiä töissä. Kuulemani mukaan he ovat ahkeria, osaavia ihmisiä, ja ennen kaikkea he tekevät työnsä innolla ja antaumuksella. Tietenkään heti alusta asti ei huippuammattilaista tule, mutta nuoret ihmiset oppivat äkkiä asian. He ovat sekä vanhustenhuoltopuolella että siis terveydenhuoltopuolella ihan vaativissa tehtävissä. En ole kuullut heistä mitään negatiivista sanaa. Kyllähän meidän tulevaisuus osittain on siinä, että meidän pitää työvoimaa saada, niin että selvitään näistä asioista.

Arvoisa puhemies! Teen vielä semmoisen ajatusesityksen, että ministeri voisi harkita sitä — kun te olette nostanut hallituksessa sitä, niin kuin hallitusohjelmassakin puhutaan, että pitää saada byrokratiaa purettua ja prosesseja nopeutettua — että tässä voisi olla pelin paikka. Nimittäin kyllä meidän on näitä hallintohimmeleitä ja muita ruvettava purkamaan. Meillä on siellä 100 000:n ihmisen työvoimareservi. Pistetään täällä hommat kuntoon, ja sieltä saadaan työvoimaa terveydenhuoltoon ja moneen muuhun paikkaan. Jos me ei tätä tehdä... Mehän olemme rakentaneet hallintohimmelin, jonka kustannustaso on valtavan korkea. Se korkea taso ei lähde alas muuten kuin purkamalla sitä. Uskon, että ministeri Satonen osaavana miehenä tämän [Puhemies koputtaa] panee alulle. Toivon siinä parhainta menestystä hänen työssään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.07 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Suomi todellakin tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa monille aloille, kuten tässä muun muassa edustaja Hoskonen totesi: maatalouteen, rakennusteollisuuteen, sote-alalle, it-palveluihin ja niin edelleen. Mutta yhtä lailla on todella tärkeää, että maahantulija, tänne työhön tullut ihminen, pystyy tosiasiallisesti elättämään itsensä, ja sitä tämä lakiesitys juurikin koskee. Tämän vuoden alussahan tuo kuukausiansiovaatimus oli 1 399 euroa kuukaudessa, ja nyt se palkkaraja nostetaan sinne 1 600 euroon, aivan kuten ministeri totesi, ja se on linjassa työehtosopimusten kanssa.

Samalla voi kuitenkin todeta, että Suomessa on vähemmän työperäistä maahanmuuttoa kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa ja monissa muissa EU-maissa, ja on tärkeää seurata, millaisia keinoja esimerkiksi muissa Pohjoismaissa käytetään ja millaisia tuloksia niistä saadaan. Esimerkiksi Tanskassa maahanmuuttajien palkkarajat ovat merkittävä työvoiman maahanmuuton sääntelykeino ja euromääräinen taso vaihtelee ammattiryhmittäin. Ruotsissa työperäisen maahanmuuton palkkaraja ollaan sitomassa mediaanipalkkaan. Molemmissa malleissa työvoimapula-aloilla on keskeinen rooli, kun erityisesti niille pyritään saamaan puuttuvaa työvoimaa, kuten meilläkin. Norjassa taas luotetaan ulkomaisen työvoiman kiintiöihin.

Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeää on myöskin kiinnittää huomiota siihen, että kun tullaan töihin, niin myöskin se työperusteinen oleskelulupa tulee riittävän nopeassa ajassa eli se käsittelyaika on riittävän lyhyt, ja kysyisinkin nyt ministeri Satoselta: miten me olemme edenneet tässä asiassa, olemmeko pystyneet lyhentämään näitä käsittelyaikoja?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.09 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on tässä keskustelussa saanut osakseen ehkä selvästikin myönteistä sävyä. On esitetty kuitenkin kriittisiä arvioita tietyistä asioista, jotka on syytä huomioda — tässä viitataan esimerkiksi edustajakollegoiden Peltonen, Lyly, Hamari ja Kyllönen käyttämiin puheenvuoroihin.

Itse pyysin puheenvuoron tähän sen takia, että puhun ehkä tähän läheisesti liittyvästä asiasta, en ihan suoraan nyt tästä tulorajasta. Sekin, mitä edustaja Kauma äsken totesi, on tietysti aivan totta, että tämä tuloraja on yksi keino säädellä tätä työperäistä maahanmuuttoa. Jos halutaan mahdollisimman korkea tuloraja, niin sillä saadaan vähemmän työvoimaa, ja sitten taas tietysti mahdollisimman alhaisella tulorajalla vaikutukset ovat päinvastaiset.

Itse kiinnittäisin huomiota siihen, ja varmaan kaikki olemme sen huomanneet, että meilähän ovat oikeasti viimeisen 10—20 vuoden aikana syntyneet matalapalkkaiset työmarkkina-alat, joilla maahanmuuttajien osuus on erittäin suuri. Nyt puhumme tässä palkasta, mutta jos kytkemme tähän yhteyteen yritystoiminnan, niin voisi sanoa vaikkapa näin, että kun pesetät autosi tai vaihdatat renkaat ja sen jälkeen käyt parturissa ja sen jälkeen kebabilla ja sen jälkeen menet katsomaan läheistäsi hoivakotiin, niin tapaat pääasiassa maahanmuuttajataustaista väkeä Suomessa. Tämä on arvokas asia tietysti siinä mielessä, että tämä kertoo siitä, että nämä työalat ovat olleet sellaisia, joita kohtaan niin sanottu kantasuomalainen väestö ei ole tällä hetkellä tuntenut riittävästi kiinnostusta. Muistan myös sen ajan, että suurissa sairaalaorganisaatioissa erilaisissa tuki- ja huoltopalvelutehtävissä maahanmuuttajaväestön, eli usein se tilastoitiin siellä ”äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvan väestön”, osuus oli merkittävän suuri.

Mutta nyt tullaan näihin työmarkkinavaikutuksiin. En perää niitä nyt tässä lainkohdassa, mutta minusta olisi syytä analysoida kuitenkin sitä, mikä vaikutus tällä, että tietyt sektorit tulevat hyvin voimakkaasti riippuvaisiksi työperäisestä maahanmuutosta, on palkkatasoon yleensä, kuinka paljon on työnantajataholla pyrkimystäkin siihen, että tullaan melko epävarman langan varassa Suomeen, jolloin ei olla sitten tietysti niin voimakkaasti vaatimassa korkeampaa ansiota eikä olla niin järjestäytyneitä.

Eli tällä on kaiken kaikkiaan erittäin suuria vaikutuksia meidän työmarkkinatilanteeseen tällä hetkellä. Pelkästään myönteisiä piirteitä en itse tässä asiassa näe.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.12 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Työperäistä maahanmuuttoa esitetään usein ratkaisuksi julkisen talouden tasapainottamiseen, esimerkiksi joissakin kasvupaketeissa ehdotetaan, että työperäistä maahanmuuttoa lisättäisiin merkittävästi. Jotta työperäinen maahanmuutto oikeasti vahvistaisi talouttamme, niin meidän on varmistettava se lainsäädännöllä. Siksi on hyvä, että hallitus esittääkin, että työntekijän oleskeluluvan palkkaraja on jatkossa 1 600 euroa kuukaudessa. Muutoksella pyritään ennen kaikkea siihen, että maahanmuuttaja pystyy elättämään itsensä tekemällään työllä, jolloin vaikutus julkiseen talouteen olisi aidosti positiivinen.

Vaadittavan ansion alaraja on kuitenkin edelleen tämänkin muutoksen jälkeen hyvin maltillinen, eikä se tule mielestäni rajoittamaan työvoiman saatavuutta. Muissa Pohjoismaissa kyseiset rajat ovat monesti vielä huomattavasti korkeammalla, ja samaan suuntaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

myöskin Suomen tulisi pyrkiä omissa ratkaisuisaan. Jatkossa palkkarajaa voitaisiin muuttaa valtioneuvoston asetuksella, mikä luo myöskin joustoa ja on hyvä asia. Itse näen myöskin niin, että tällä on vaikutus siihen, että matalapalkka-alojen kiinnostavuus tässä yhteiskunnassa lisääntyy ja myöskin halu tehdä matalapalkka-alojen työtä lisääntyy, ja siksi haluan kiittää ministeriä tästä hyvästä esityksestä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä yhteydessä varattu aika lähestyy nyt loppuaan. Annan puheenvuoron ministeri Satoselle, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

15.13 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset tämän ehdotuksen saamasta varsin laajasta hyväksynnästä. Jos oikein ymmärsin, niin nämä mahdolliset kriittiset tai vielä tarkastelua vaativat kohdat liittyivät aika lailla yksityiskohtiin, eli tästä isosta linjasta oltiin pitkälti samaa mieltä.

Mitä tähän asetukseen tulee, että tämä jatkossa asetuksella muutetaan, niin tässä on kuitenkin mielestäni selkeät reunaehdot, mihin se asetus perustuu. Se on tietenkin selvää, kuten edustaja Lyly muun muassa mainitsi, että totta kai, kun palkkojen yleinen taso nousee, tämänkin tason pitää nousta. Täällä on aika tasapainoinen kriteeristö, kun täällä puhutaan siitä, että tämän pitää vahvistaa julkista taloutta, ja samaan aikaan siitä, että työvoiman saatavuus ei vaarannu, ja kyllä minä kolmantena nostaisin tähän vielä sen, mikä on tämän koko homman idea, eli se, että sillä palkalla pitää tulla oikeasti toimeen Suomessa, ilman että pitää turvautua toistuvasti yhteiskunnan tukiin. Eli nämä kolme kriteeriä kun pysyvät, niin minä uskon, että tämä taso on ihan järkevä.

Täällä viitattiin — ainakin Kauman ja Lehtisenkin puheenvuoroissa — näihin, mitä muualla Pohjoismaissa on tehty, ja se on totta, että esimerkiksi Ruotsissa tämä taso on huomattavasti korkeampi, muistaakseni noin 2 300 euroa, ja jos se sille tasolle olisi laitettu, niin sillä olisi ollut sitten huomattavia vaikutuksia työvoiman saatavuuteen. Eli tämä on nyt realistinen taso.

Sitten tässä jonkun verran tuli viittauksia siihen, että siirtymävaiheessa voi tulla tiettyjä haasteita. Nämä vaikutukset on arvioitu tuolla esityksessä, ja niitä varmaan sitten valiokunnassa vielä arvioidaan, mutta kaikkineen ne kuitenkin varsin pientä joukkoa koskevat, ja totta kai sen tavoitteen pitää selkeästi olla, että se palkkataso on sellainen, että sillä toimeen tullaan.

Sitten tässä oli joitain muita viittauksia vielä, ainakin parissa puheenvuorossa taisi olla tämä alipalkkauksen kriminalisointi. Siihen hallitus ei ole lähdössä, mutta sen sijaan meillä on kyllä hallitusohjelman kirjaus kiskonnasta ja törkeästä kiskonnasta, joka on sitten oikeusministeriön alaa. Eli pidämme kyllä ja näemme hyvin tärkeänä sen, että myös tähän työperäiseen maahanmuuttoon liittyvä työehtojen valvonta hoidetaan. Siihen liittyi myös edustaja — vai pitäisikö sanoa: meppi — Kyllösen [Ben Zyskowiec: Tulevan!] huomio siitä, että näitä työsuhteita yritetään naamioda yrittäjämäiseksi toiminnaksi. Tätä on ollut, ja tämä on erityisesti tarkkailun alla tällä hetkellä. Itse asiassa Suomi on ollut ihan edelläkävijä tässä asiassa, koska meidän viranomaiset, työsuojelutarkastajat, ovat tehneet yhteistyötä Viron työsuojelutarkastajien kanssa ja sitten me ollaan lisäksi hyödynnetty tätä eurooppalaista ELA-järjestelmää tässä.

Näen kyllä niin, että kun tämä työperäinen maahanmuutto, kuten täällä useissa puheenvuoroissa on mainittu, on tällä väestön ikärakenteella meille välttämätön asia, niin sen hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

väksyttävyyden kannalta on äärimmäisen tärkeää se, että meillä myös tämä valvonta pitää ja lähtökohdan tieteenkin tulee olla se — ja pitää myös käytännössä onnistua siinä —, että Suomessa tehdään töitä suomalaisin työehdoin. Siinä lähtökohdana on tieteenkin työehtosopimusjärjestelmä, ja sitten sitä täydentää tämä 1 600 euron minimivaatimus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.17.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.42.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Hänninen.

20.42 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ulkomaalaislain muuttamisesta: Palkkaraja 1 600 euroa kuukaudessa on vähimmäispalkka, jolla voi maassamme tulla toimeen, henkilö pystyy elättämään itsensä. On hyvä, että tuloajaa nyt selkeytetään. Tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa, heitä, joilla on halu ja kyky tehdä töitä.

Täällä alkuillasta puhuttiin paperittomista henkilöistä. Hänellä tai heillä on paperi, jossa kerrotaan, että lupaa maassa olemiseen ei ole. Eli hän tai he ovat luvatta maassa. Voisimme alkaa käyttämään oikeaa nimitystä heistä.

Kannatan tätä hallituksen esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä, poissa. — Edustaja Polvinen.

20.43 Mikko Polvinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän työministeriä Satosta ja hallitusta nyt käsiteltävän ulkomaalaislain muutoksen esittelystä. Työperäistä maahanmuuttoa ehdotetaan Suomen julkisen talouden ongelmiin, oli tilanne mikä tahansa, ratkaisuksi. Puhutaan siitä, miten tarvittaisiin 40 000 maahanmuuttajaa vuodessa, jotta julkista taloutta saadaan kuntoon ja huoltosuhdetta kurottua. Työperäisen maahanmuuton julkista taloutta ja huoltosuhdetta parantavaan vaikutukseen sisältyy kuitenkin oletus siitä, että nämä maahanmuuttajat työllistyvät yhtä hyvin kuin kantaväestö. Me tiedämme, ettei se ole realistista. Suomi ei tällä hetkellä houkuttele yksin julkista taloutta vahvistavaa maahanmuuttoa. Sen sijaan edellisen hallituksen jälkeen Suomi houkuttelee maahanmuuttoa, joka on julkiselle taloudelle myös haitallista. Halpatyövoiman maahanmuutto lisää myös segregaatiota, kuten Ruotsissa on nähty.

Tämä hallituksen esitys on todellinen linjamuutos entiseen. Siinä näkyy monen suomalaisen tahto siitä, että työperäisen maahanmuuton lopulliseksi maksajaksi ei joudu suomalainen työssäkäyvä tai yrittäjä, saati sitten eläkeläinen ja veronmaksaja. Esityksessä käytetään selvyiden vuoksi termiä ”palkkaraja”, koska raja pitää ylittää nimenomaan palkkatuloilla eikä sen täyttymiseen huomioida muita tuloja. Tällä hetkellä toimeentuloedellytysten tasosta ei oleskeluluvissa säädetä lailla tai asetuksilla. Nyt hallitusohjelmassa linjataan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

lakia niin, että sitä muutettaisiin 1 600 euroon kuukaudessa. Mutta tärkeää on, että asiaa kyetään tarkastelemaan uudelleen tämän hallituksen aikanakin, jos tarve niin vaatii.

Vertailun vuoksi: Ruotsissa toimeentulon tasosta päätetään valtioneuvoston asetuksella, ja tällä hetkellä sen taso on 80 prosenttia mediaanipalkasta eli noin 2 970 euroa, Virossa maahanmuuttavan työntekijän pitää tienata vähintään 1 685 euroa kuukaudessa, ja Tanskassa puolestaan oleskeluluvan työntekoa varten saa, kun ylittää tietyn vuosittain määritetävän rajan. Vuonna 2023 se oli noin 62 350 euroa vuodessa. Hallituksen esittämä 1 600:n kuukausittainen raja ei ole näidenkään valossa kohtuuton, vaan se on varsin perusteltava, kannatettava ja maltillinen esitys.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä työperäisen maahanmuuttajan oleskelulupa vaaditaan jatkossa muutoinkin enemmän. Työ- ja elinkeinotoimisto tekee lain astuttua voimaan maahanmuuttajille viisi toimea, joista yksi on tämä jo mainitsemani 1 600 euron tulorajan täyttymisen varmistaminen ja toisena esimerkkinä selvitys siitä, ettei oleskeluluvan perusteella olevalla työalalla ole muutoin jo entisestään saatavilla työvoimaa. Kaikki nämä toimet edistävät sitä, että kansalaisemme voi luottaa Suomen hoitavan politiikkaa reilusti myös omia kansalaisiamme kohtaan. Oleskelulupa Suomeen tai jopa Suomen kansalaisuus ei tule lahjana, vaan sen eteen tulee tehdä töitä.

Tämä lakiesitys on tervetullut uudistus suomalaiseen työelämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

20.47 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Vi diskuterar alltså den så kallade 1 600 euras gränsen. Den här uppställda gränsen gäller endast för uppehållstillstånd för arbetstagare, och precis som nu kan lönegränsen också uppfyllas med ett eller flera deltidsjobb. Finland behöver definitivt arbetskraftsinvandring. Vi har många stora investeringar på kommande. Vi har en åldrande befolkning.

Jotta suomalaisilla olisi myös jatkossa maailman parhaat julkiset palvelut, me ehdottomasti tarvitaan investointeja, me tarvitaan työvoimaa, me tarvitaan työperäistä maahanmuuttoa. Meillä on pelkästään näitä puhtaan siirtymän investointeja putkessa jopa yli 200 miljardin euron edestä. Jos niistä edes pieni osa toteutuu akkuarvoketjuun liittyen, vetytalouteen ja moneen muuhun, niin tarvitaan työvoimaa. Tuossa pari viikkoa sitten esimerkiksi Hitachi Energy ilmoitti investoivansa lähes parisataa miljoonaa lisää Vaasan energiaklusterin seudulle. Elikkä ihmisiä tarvitaan tänne töihin, ja pidetään huoli siitä, että täällä myös viihdytään ja halutaan rakentaa omaa elämää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

20.48 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomi, kuten muutkin länsimaat, on viheliäisen ongelman edessä. Syntyvyys on laskenut merkittävästi, ja tämä haastaa taloudellisen kantokyvyn työikäisen väestön vähenemisen myötä. Yksi kansakuntamme menestyksen tärkeimpiä tekijöitä tulee olemaan työperäinen maahanmuutto ja erityisesti se, että saisimme hyvin koulutettuja ja osaavia työntekijöitä tänne Suomeen.

Nyt käsillä oleva ulkomaalaislain muutos on hyvä esitys siitä, että työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä tulisi olla 1 600 euron kuukausittainen tuloraja, jolla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

varmistetaan se, että myöskin matalamman tulotason työhön tulevilla olisi mahdollisuus selviytyä yhteiskunnassamme ilman isompia ongelmia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.